

A LIFE program stratégiai projektjei

Segítik a stratégia és a megvalósítás közötti átmenetet, de hatásuk nem egyértelmű

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Tartalomjegyzék

Bevezetés

01–14 | **Főbb megállapítások**

01–07 | **Miért fontos ez a terület?**

08–14 | **Megállapításaink és ajánlásaink**

15–52 | **Észrevételeinkről részletesebben**

15–28 | **A LIFE stratégiai projektek általában értékes támogatást nyújtanak, de az igények rangsorolása terén hiányosságok tapasztalhatók**

15–22 | A LIFE stratégiai projektek koncepciójának alapja a környezetvédelmi és éghajlat-politikai stratégiák végrehajtásának támogatása

23–28 | A stratégiai projektek nem mindig igazodnak a tagállamok legfontosabb környezetvédelmi problémáihoz

29–52 | **A LIFE stratégiai projektekben rejlő lehetőségeket nem sikerült teljes mértékben kiaknázni, és hatásuk sem teljesen egyértelmű**

29–41 | A LIFE stratégiai projektek nem egységesen közelítik meg a kiegészítő források bevonását és az eredmények terjesztését

42–47 | Nehézségek az eredmények fenntartása terén

48–52 | Nem egyértelmű, hogy a LIFE stratégiai projektek hogyan járulnak hozzá az alapul szolgáló stratégiákhoz és az uniós célkitűzésekhez

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

II. melléklet. Az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 LIFE stratégiai projekt áttekintése

Rövidítések

Glosszárium

A Bizottság válaszai

Időrendi áttekintés

Ellenőrző csoport

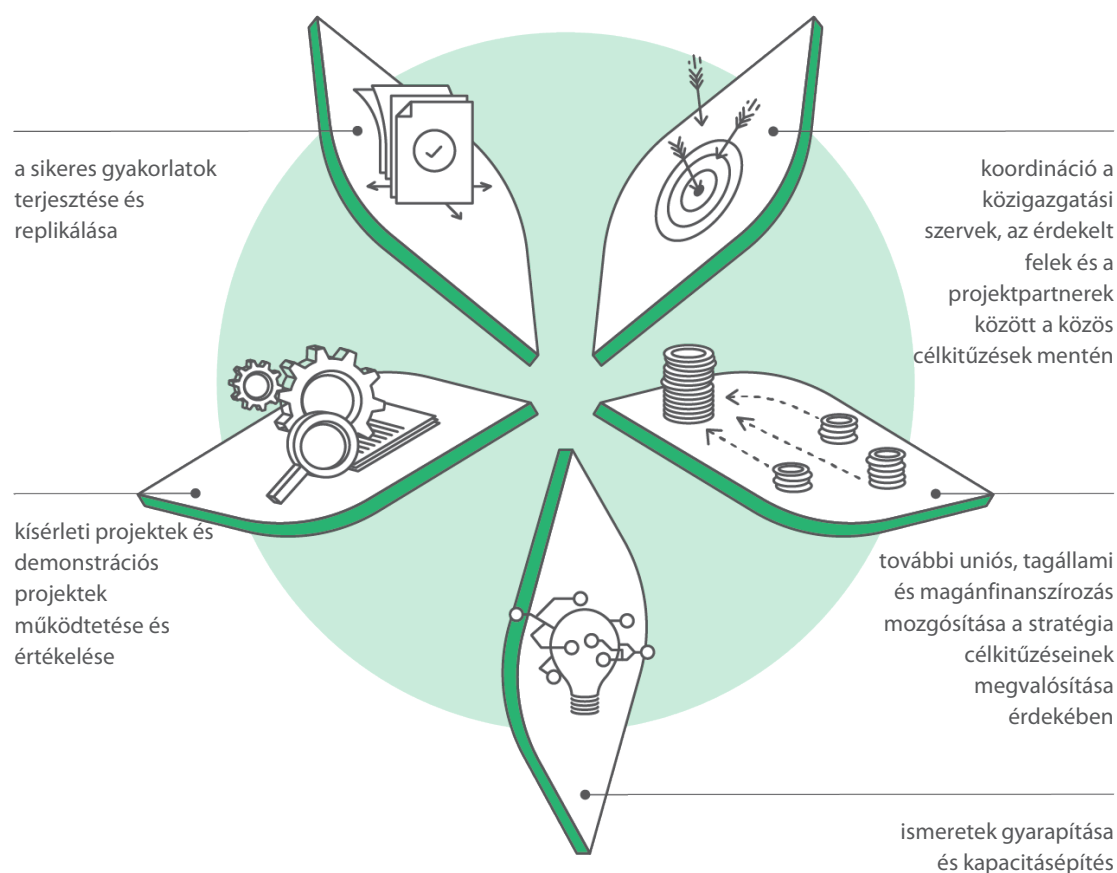
01

Főbb megállapítások

Miért fontos ez a terület?

- 01** Az 1992-ben életre hívott LIFE program az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikáját támogató projekteket finanszíroz. A program, amelyet az Európai Bizottság és az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség (CINEA) irányít, olyan kezdeményezéseket támogat, mint az [európai zöld megállapodás](#) és a [2030-ig tartó időszakra szóló uniós biodiverzitási stratégia](#). A 2014–2020-as programozási időszakban a LIFE program költségvetése 3,5 milliárd euró volt, amely a 2021–2027-es időszakban 5,4 milliárd euróra nőtt. A LIFE jellemzően a természet és biológiai sokféleség megőrzését, illetve a környezeti és az éghajlati körülmények javítását célzó helyi projekteket finanszíroz.
- 02** 2014-ben a Bizottság bevezette a programba az úgynevezett LIFE integrált projekteket, majd ezeket 2021-től a stratégiai projektek követték. Mindkét projekttypus (a továbbiakban: stratégiai projektek) célja, hogy segítse az uniós tagállamokat az uniós jogszabályok alapján kidolgozott környezetvédelmi és éghajlat-politikai tervek és stratégiák szélesebb területi szinten történő végrehajtásában. Az általában a közigazgatási hivatalok által koordinált projekteknek törekedniük kell az alapul szolgáló stratégiák végrehajtása előtt álló akadályok felszámolására. A projektek átlagosan körülbelül nyolc évig tartanak; a jellemző tevékenységeket az [1. ábra](#) mutatja be.

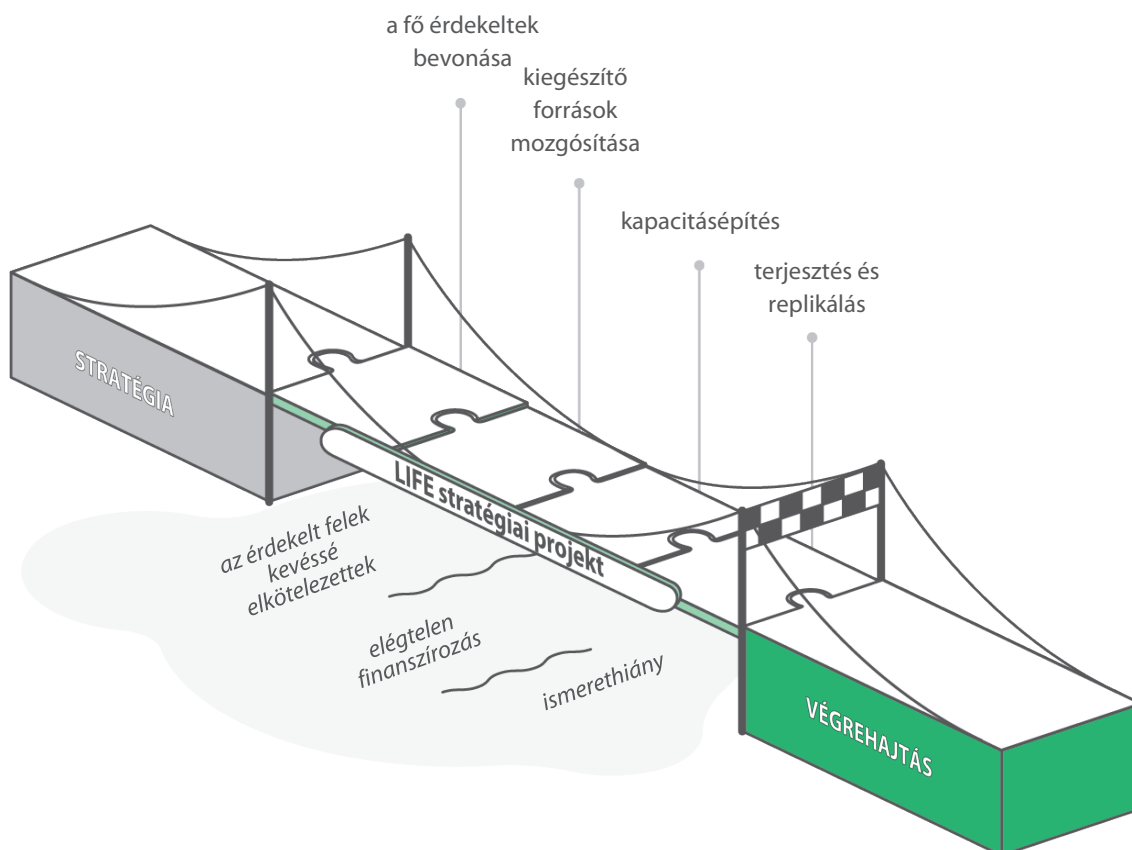
1. ábra | A LIFE stratégiai projektek keretében jellemzően végrehajtott tevékenységek

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 03** A 2014–2020-as programozási időszakban a LIFE program 701 millió eurót bocsátott rendelkezésre összesen 70 stratégiai projekt számára (ez projektenként 7 és 16 millió euró közötti összeget jelentett). A 2021–2027-es időszakban, 2025 áprilisáig további 25 stratégiai projekt részesült összesen 436 millió euróban (egyenként 10–30 millió eurós összegben).
- 04** A LIFE program stratégiai projektjeit a tagállami hatóságok által kidolgozott uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai tervek és stratégiák végrehajtásának előmozdítása érdekében vezették be ([2. ábra](#)). A Bizottság az e szakpolitikai területek kiegészítő finanszírozásának egyik módjaként is népszerűsítette az ilyen projekteket. Mivel eredményesnek ítélte őket, a Bizottság fenntartotta a 2021–2027-es LIFE programon belüli relatív allokációjukat, sőt kiterjesztette alkalmazási körüket.

2. ábra | A LIFE stratégiai projektek célja a stratégia és a végrehajtás közötti rés áthidalása

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 05** Ellenőrzésünk során felmértük, mennyire eredményesek a LIFE stratégiai projektek abban, hogy segítsék a tagállamokat az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseire hozzájáruló konkrét kulcsfontosságú tervek és stratégiák végrehajtásában. Elsősorban azt vizsgáltuk, hogy a Bizottság úgy alakította-e ki a stratégiai projektek keretét, hogy az eredményesen szolgálja célját, és hogy a mintánkban szereplő, ellenőrzésre kiválasztott projektek elérték-e a célkitűzéseiket.
- 06** Értékelésünk során a 2014–2020-as programozási időszak tapasztalataira és tanulságaira támaszkodtunk, és megvizsgáltuk, hogy ezek hogyan épültek be a 2021–2027-es időszak stratégiai projektjeinek kialakításába. A **3. ábra** azt mutatja be, hogyan gyűjtöttünk bizonyítékokat.

3. ábra | Bizonyítékszerzés a különböző forrásokból

ÁTTEKINTÉS

a vonatkozó adatok és dokumentumok – köztük a 2014–2020-as és a 2021–2027-es időszakra vonatkozó jogszabályok és éves munkaprogramok – áttekintése

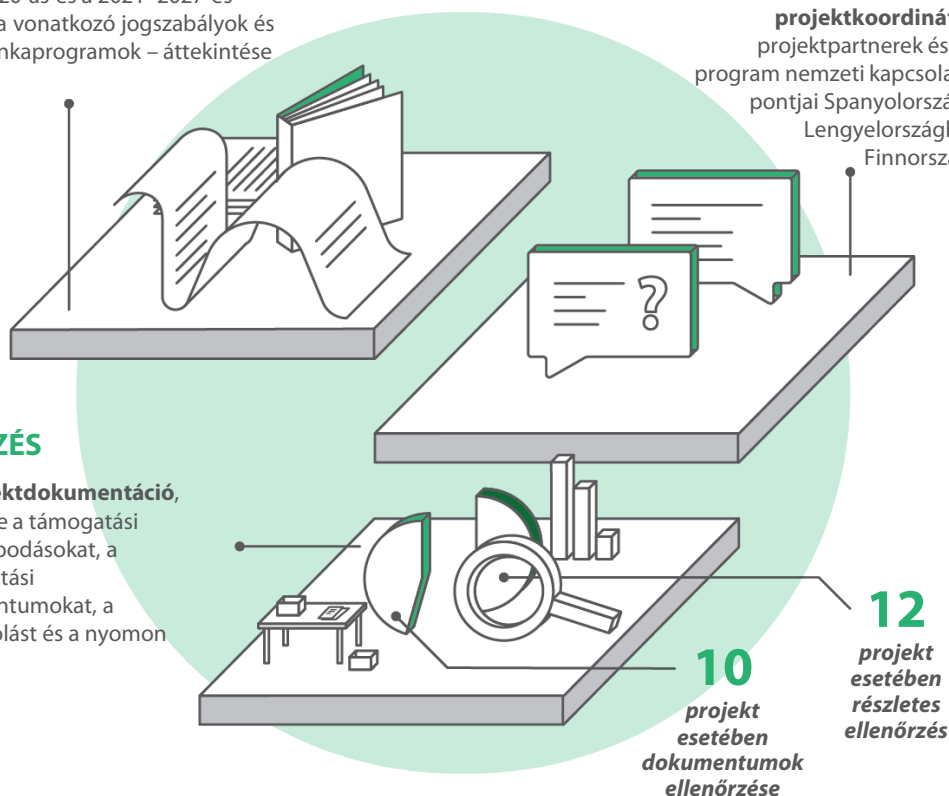
INTERJÚ

a Bizottság és a CINEA LIFE adminisztrátorai

projektkoordinátorok, projektpartnerek és a LIFE program nemzeti kapcsolattartó pontjai Spanyolországban, Lengyelországban és Finnországban

ELEMZÉS

22 projektdokumentáció, beleértve a támogatási megállapodásokat, a végrehajtási dokumentumokat, a beszámolást és a nyomon követést

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 07** Ellenőrzési témánkat egyrészt azért választottuk, mert mind a fő érdekelt felek, mind a nagyközönség nagy érdeklődést tanúsít a környezetvédelmi és éghajlat-politikai kérdések iránt, másrészt pedig mert a LIFE stratégiai projektek fontos környezetvédelmi és éghajlat-politikai stratégiák széles körét támogatják, és a LIFE-finanszírozásban jelentős ezeknek a projekteknek az aránya. A [LIFE programról szóló egyetlen korábbi jelentésünk](#) közzététele óta 12 év telt el. Reményeink szerint új ellenőrzésünk révén hozzájárulunk a LIFE stratégiai projektek eredményeinek jobb megértéséhez, és megállapításaink és ajánlásaink lehetővé teszik majd a Bizottság, a CINEA és a projektkoordinátorok számára, hogy javítsák az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseinek elérésére irányuló fellépéseik eredményességét. További háttér-információk, valamint az ellenőrzés hatókörére és módszerére vonatkozó részletek az [1. mellékletben](#) találhatók.

Megállapításaink és ajánlásaink

08 Megállapítottuk, hogy a LIFE stratégiai projektek összességében előmozdítják a tagállami tervek és stratégiák végrehajtását. Ezt a fő érdekelt felek bevonása, kiegészítő finanszírozás mozgósítása és – a tagállami szakpolitikai változások és a költségvetési bizonytalanság ellenére – a folytonosság biztosítása révén érik el. A kiválasztási folyamat során azonban nem feltétlenül a tagállamok legfontosabb környezetvédelmi és éghajlat-politikai igényeit veszik figyelembe, így nehezebbé válik a leghatásosabb projektek feltérképezése és támogatása. Következetlenségeket állapítottunk meg abban, ahogyan a stratégiai projektek kapcsán beszámolnak a kiegészítő források bevonásáról, és ahogyan azokat uniós szintű platformokon terjesztik. Emellett hiányosságokat találtunk a projekteredmények fenntarthatóságát biztosító intézkedések kapcsán is. Végezetül a nyomon követés jelenlegi módszerei nem teszik lehetővé annak megfelelő értékelését, hogy a LIFE stratégiai projektek mennyiben járulnak hozzá az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseinek megvalósulásához.

A LIFE stratégiai projektek általában értékes támogatást nyújtanak, de az igények rangsorolása terén hiányosságok tapasztalhatók

09 A LIFE stratégiai projektek bevezetése egy olyan időszakban történt, amikor számos, az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai jogszabályok által előírt terv és stratégia végrehajtása volt indulóban. E projektek lehetővé tették a fő érdekelt felek bevonását annak ellenére, hogy a tervet vagy a stratégiát ténylegesen végrehajtó szervezetek nem mindig voltak kedvezményezettjei a projektnek. Ennek célja annak biztosítása, hogy az alapul szolgáló stratégiák keretében meghatározott igényeket és célkitűzéseket megfelelően kezeljék. Mivel a projektek kiegészítő források bevonásával több választási ciklusra is kiterjednek, általában támogató keretet biztosítanak a stratégiák végrehajtásához (15–22. bekezdés).

10 A LIFE stratégiai projektek akkor jogosultak támogatásra, ha előmozdítanak egy tagállam által hivatalosan elfogadott stratégiát. A vonatkozó ágazati jogszabályoktól függően a tagállami tervek, illetve stratégiák kidolgozásában vagy elfogadásában a Bizottság is részt vehet. A kiválasztási eljárás keretében azonban nem kerül sor szisztematikusan az alapul szolgáló stratégiák célkitűzéseinek és intézkedéseinek értékelésére, ezt ugyanis a jogszabályok nem írják elő. A Bizottság tisztában van azzal, hogy a tagállamoknak milyen környezetvédelmi és éghajlat-politikai problémákkal kell szembenézniük, de az erre vonatkozó információkat nem mindig veszi figyelembe az értékelési folyamat során (23-28. bekezdés).

1. ajánlás

A LIFE stratégiai projektjeinek jobb összehangolása az ismert környezetvédelmi és éghajlat-politikai problémákkal

A Bizottság jobban hangolja össze a LIFE stratégiai projekteket a tagállamok konkrét, többek között a környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálataiban megállapított környezetvédelmi és éghajlat-politikai problémáival.

Megvalósítás céldátuma: 2026. december

A LIFE stratégiai projektekben rejlő lehetőségeket nem sikerült teljes mértékben kiaknázni, és hatásuk sem teljesen egyértelmű

- 11** A LIFE stratégiai projekteknek bizonyos forrásokból kiegészítő finanszírozást kell mozgósítaniuk. Bár az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 projekt mindegyike végzett ilyen tevékenységet, az arra vonatkozó konkrét iránymutatás hiánya, hogy mi minősül kiegészítő finanszírozásnak, valamint a Bizottság ellenőrzéseinek elégtelensége miatt nemigen lehet érdemben értékelni az ily módon elért hozzáadott értéket. A LIFE stratégiai projektek által bevont teljes finanszírozás összesített értékéről szóló jelentésben a Bizottság a folyamatban lévő projektekre vonatkozó előrejelzéseket, nem pedig a ténylegesen elköltött összegeket tünteti fel (30–36. bekezdés).

2. ajánlás

A kiegészítő forrásbevonás koncepciójának pontosítása és az ezzel kapcsolatos beszámolás javítása

A kiegészítő források bevonására és az összesített értékekre vonatkozó, programszintű beszámolás javítására irányuló koherens megközelítés előmozdítása érdekében a Bizottság:

- a) tisztázza, hogy pontosan mi minősül forrásbevonásnak, azaz határozza meg azokat a kritériumokat, amelyek alapján egy külső forrás úgy tekinthető, hogy azt egy adott stratégiai projekthez mozgósították;

- b) vezessen be ellenőrzéseket annak megállapítására, hogy a stratégiai projektek kapcsán bevont kiegészítői forrásokról való beszámolás összhangban van-e a kritériumokkal;
- c) a programok szintjén mozgósított finanszírozásról szóló bizottsági beszámolást egészítse ki a tényleges kiadásokra vonatkozó adatokkal.

Megvalósítás céldátuma: 2026. december

12 A környezettel, az éghajlattal és a körforgásos gazdasággal kapcsolatos ismeretek és bevált gyakorlatok megosztására a Bizottság különböző platformokat hozott létre. A mintánkban szereplő és általunk részletesen megvizsgált 12 projektből tíz azonban nem használta ezeket a platformokat. A mintánkon megfigyelt alacsony felhasználási arány miatt a projekteredmények terjesztése nem megfelelő és kevésbé jellemző a sikeres eredményeknek az Unió más részeiben történő megismétlése (37–41. bekezdés).

3. ajánlás

A terjesztési platformok használatának előmozdítása az Unió egészében

A stratégiai projektekkel kapcsolatos bevált gyakorlatok jobb terjesztése és megismétlése érdekében a Bizottság mozdítsa elő és javasolja a meglévő tematikus platformok, adatbázisok és eszközök használatát az új stratégiai projektek előkészítéséhez, valamint az eredmények és a levont tanulságok megosztásához.

Megvalósítás céldátuma: 2026. december

13 A „LIFE utáni” tervek célja annak biztosítása, hogy a stratégiai projekt előnyei a kezdeti finanszírozási időszak után is fennmaradjanak. E tervek eredményességét azonban korlátozza a tartalmukra vonatkozó konkrét iránymutatás hiánya, a végrehajtó szervek nem egységes bevonása, valamint a végrehajtásukkal kapcsolatos elszámoltathatóság hiánya. A „LIFE utáni” terveket a koordinátorok dolgozzák ki, de nem feltétlenül ők irányítják azok végrehajtását, illetve finanszírozását (42–47. bekezdés).

4. ajánlás

A stratégiai projektek eredményei fenntarthatóságának javítása

A stratégiai projektek hatásának és eredményeik fenntarthatóságának javítása érdekében a Bizottság írja elő, hogy a stratégia végrehajtásáért felelős hatóságokat is aktívan vonják be a „LIFE utáni” tervek kidolgozásába és végrehajtásába.

Megvalósítás céldátuma: 2026. június

- 14** Mivel valamennyi – standard és stratégiai – LIFE-projekt ugyanazokat a mutatókat használja, a külön a stratégiai projekteknél meghatározott célkitűzéseket – például az irányításban tervezett változásokat és az érdekelt felek bevonását – nem méri, és az e célkitűzések terén elért eredmények nem szerepelnek a teljesítményjelentésekben. Emiatt a projektszintű mutatók ellenére programszinten nehéz nyomon követni a stratégiai projektek teljesítményét. Az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseire való hozzájárulásuk értékelését tovább bonyolítja az a tény, hogy amíg az időközi adatok nem állnak rendelkezésre, és azokat a projektkoordinátorok be nem jelentik, a LIFE program értékelése előrejelzéseket vesz alapul (48–52. bekezdés).

Észrevételeinkről részletesebben

A LIFE stratégiai projektek általában értékes támogatást nyújtanak, de az igények rangsorolása terén hiányosságok tapasztalhatók

A LIFE stratégiai projektek koncepciójának alapja a környezetvédelmi és éghajlat-politikai stratégiák végrehajtásának támogatása

15 A LIFE stratégiai projektek célja a nemzeti, regionális és helyi környezetvédelmi és éghajlat-politikai stratégiák végrehajtásának támogatása. Az érintett intézményeken belüli vertikális és horizontális együttműködés előmozdítása érdekében az ilyen projekteknek több köz- és magánszereplőt is be kell vonniuk. Emellett további forrásokat is mozgósítaniuk kell a mögöttes tervek, cselekvési tervek és stratégiák (jelentésünkben a továbbiakban együttesen: tervek és stratégiák) végrehajtását támogató kiegészítő intézkedések finanszírozására. Ennek alapján megvizsgáltuk, hogy a koncepció képes volt-e a gyakorlatban több érdekelt fél, valamint terv- és stratégiatípus befogadására, és hogy segítette-e a stratégia végrehajtását. Külön megvizsgáltuk az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 projekt kialakítását is (az [I. melléklet 14.](#) bekezdése).

16 A [2014–2020-as LIFE-rendeletre irányuló javaslat hatásvizsgálatában](#) bemutatták és megvitatták a LIFE stratégiai projektek koncepcióját. Az értékelés kiemelte, hogy jobb szinergiákat és kiegészítő jelleget kell elérni más uniós alapokkal, és javítani kell mind a környezetvédelmi és éghajlat-politikák végrehajtását és integrálását, mind az irányítást, az érdekelt felek bevonását és az ismeretek megosztását. Ezt a tagállamok is támogatták,

majd a [2014–2020-as LIFE-rendeletbe](#) is belefoglalták. A koncepciót részletesebben az [1. melléklet](#) mutatja be.

- 17** A stratégiai projektekben átlagosan 18 partner, míg a standard LIFE-projektekben mindössze hat partner vesz részt. A projektek sikerének előfeltétele valamennyi fő érdekelt fél bevonása. Különösen fontos a stratégiai végrehajtásért végső soron felelős szervezetek bevonása, mivel így biztosítható, hogy az alapul szolgáló stratégiák keretében meghatározott igényeket és célkitűzéseket megfelelően kezelik. Összességében azt állapítottuk meg, hogy a fő érdekelt feleket bevonták a projektekbe. Az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 stratégiai projektből hatot azonban (négyet a 2014–2020-as és kettőt a 2021–2027-es időszakból) nem az alapul szolgáló stratégiáért felelős szervezet koordinált, és két esetben (mindkettő a 2014–2020-as időszakból) a felelős szervezet nem volt kedvezményezett, noha előírás szerint annak kellett volna lennie.
- 18** A koncepció szerint a stratégiai projektek tervezése különböző megközelítések alapján történhet. Azokat kezdeményezhetik az illetékes hatóságok, de a civil társadalomtól érkező észrevételek alapján is kidolgozhatják őket ([1. háttérmagyarázat](#)).

1. háttérmagyarázat

A LIFE stratégiai projektek tervezési megközelítései

Lengyelország: Alulról építkező megközelítés, a nemzeti jogszabályok befolyásolása

A [Kis-Lengyelország régió](#) projektjének célja a levegőminőség javítása Kis-Lengyelországban. A projekt az alulról építkező megközelítés példája: a problémára a Krakowski Alarm Smogowy nevű környezetvédelmi nem kormányzati szervezet hívta fel a figyelmet, és ez ösztönözte a regionális levegőminőségi terv végrehajtásának támogatását célzó projekt létrehozását.

A régió azóta vezetőként és tanácsadóként vett részt a nemzeti szintű munkacsoportokban, amelyek célja a légszennyezés elleni intézkedések, például a szénalapú tüzelőanyagokra vonatkozó országos szabványok és olyan jogszabályi változások kidolgozása, amelyek lehetővé teszik a régiók számára szmogellenes állásfoglalások bevezetését.

Finnország: Felülről építkező megközelítés, nemzeti ütemterv

A Finn Környezetvédelmi Minisztérium által kidolgozott ütemterv (lásd: alábbi képernyőkép) egy felülről lefelé építkező tervezési megközelítéshez szolgál alapul. Az ütemterv a nemzeti stratégiák végrehajtására LIFE-projektet használ, és biztosítja a projektek időben történő előkészítését. Az ütemtervet először a 2014–2020-as időszakban vezették be; eddig az összes előzetesen kiválasztott stratégia végrehajtását támogatták LIFE stratégiai projektek.

Timeline for Strategic LIFE -projects	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035
Freshabit 20 M€	2,9	2,9													
Circwaste 18,5 M€	2,3	2,3	2,3												
Canemure 15,3 M€	2,2	2,2	2,2	2,2											
Biodiversea 19,9 M€	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5						
PlastLIFE 18,8 M€	cn	fp	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7	2,7						
Priodiversity Life 50 M€		cn	fp	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3	6,3				
ACE Life (20 M€)		cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5				
"Water basin management plans" Life (20 M€)			cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5			
Climate change adaptation" Life (20 M€)				cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5		
Strategic programme to promote a circular economy (20 M€)					cn	fp	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	
Combined annual (mean) budget	7,4	9,9	9,7	16,2	16,5	19	21,5	2028 Next funding period							
% growth in relation to 2021		134	131	219	223	257	291								
	cn	Project preparation, cn=concept note submitted													
	fp	Project preparation, fp=full proposal submitted													
	2,7	Project ongoing, number indicates the mean annual budget in M€													

Forrás: Európai Számvevőszék; Harju-Autti, P., Sahla, M., Rinta-Kanto, E., *LIFE integrated projects – What did we learn? Assessment of EU LIFE integrated projects 2014–2020*, 1. melléklet, a Finn Környezetvédelmi Minisztérium kiadványa, 2023:9.

- 19** 2025 áprilisától mind a 95 még folyamatban lévő stratégiai projektet kibővített időszakra, átlagosan körülbelül nyolc évre tervezték. A hosszú távú projektek általában több választási ciklust is felölelnek, és stabilitást teremtenek a stratégia végrehajtásában, annak ellenére, hogy a politikai vagy költségvetési változásokból eredően többször eltolódnak a prioritások (**2. háttérmagyarázat**). Az ilyen változások ellenére a 95 projekt közül egyet sem töröltek.

2. háttérmagyarázat

A LIFE stratégiai projektek jelentősége a prioritások megváltozásakor (példa)

Az **ACE** – az általunk ellenőrzött finn projektek egyike – a nemzeti középtávú éghajlatváltozási szakpolitikai terv végrehajtását támogatja azokban az ágazatokban, ahol nehézséget jelent a kibocsátáscsökkentés. A projekt 2024 januárjában kezdődött és 2030 decemberéig tart (12,0 millió eurós uniós hozzájárulással).

A projektkoordinátorok szerint az ACE kulcsszerepet játszik Finnország éghajlatpolitikájának előmozdításában, ugyanis az éghajlatváltozás elleni küzdelem nemzeti finanszírozását lecsökkentették, és megszüntették a finn klímaalapot.

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 20** A stratégiai projekteknek kiegészítő forrásokat kell mozgósítaniuk, hogy elősegítsék a kapcsolódó stratégia végrehajtását. Megállapításunk szerint a koordinátorok nagyobb kapacitással rendelkeznek kiegészítő források mozgósítására és kezelésére, ha egyúttal egy uniós vagy nemzeti alap irányító hatóságának a szerepét is betöltik ([3. háttérmagyarázat](#)), mivel a programon belüli projektek kiválasztását, végrehajtását és pénzügyi irányítását az irányító hatóságok felügyelik.

3. háttérmagyarázat

Források bevonása a LIFE stratégiai projektek finanszírozására (példa)

Az **Intemares** projekt célja, hogy „az intézkedések fontossági sorrendben történő végrehajtására irányuló terv” alkalmazásával előmozdítsa a Natura 2000 hálózat működését a spanyol tengeri környezetben. A projekt 2017 januárjában kezdődött és 2026 júniusáig tart (13,4 millió eurós uniós hozzájárulással).

A projektkoordinátor az ökológiai átállásért és a demográfiai kihívásokért felelős minisztérium alá tartozó Fundación Biodiversidad Közalapítvány. Az alapul szolgáló stratégia részére kiegészítő források bevonása érdekében a koordinátor – mint az Európai Szociális Alap, az Európai Tengerügyi és Halászati Alap és az Európai Regionális Fejlesztési Alap, valamint a nemzeti finanszírozási programok irányító hatósága és közvetítő szerve – biztosította, hogy a pályázati felhívások megfeleljenek a projekt szerinti igényeknek és célkitűzéseknek.

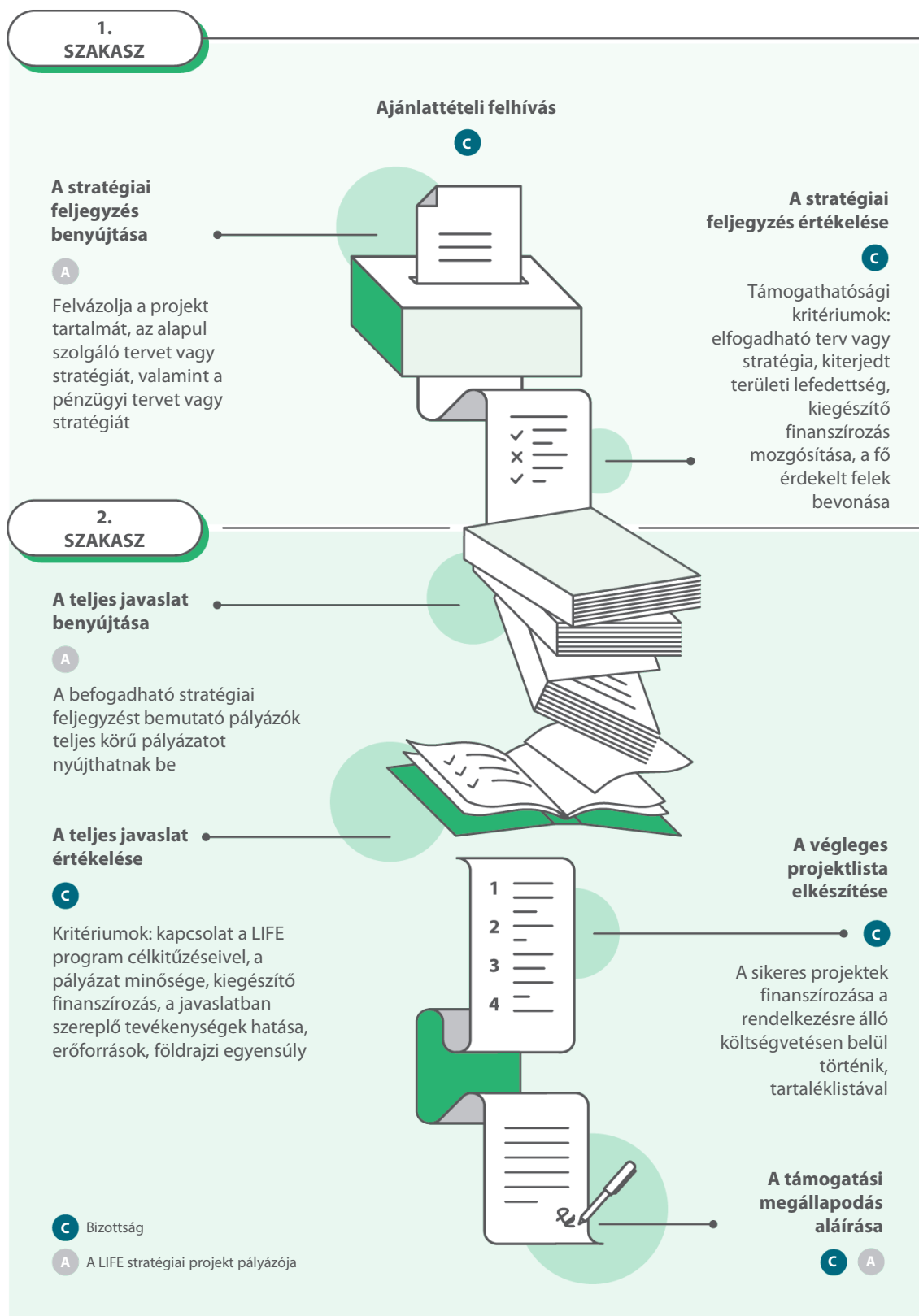
Forrás: Európai Számvevőszék.

- 21** A Bizottság számos lehetőséget vezetett be a LIFE stratégiai projektekért felelős szervek támogatására, lefedve minden szakaszt a pályázat benyújtásától a beszámolásig. Ilyen lehetőség például a projektjavaslatok kidolgozásához biztosított technikai segítségnyújtás, a LIFE nemzeti kapcsolattartó pontjainak bevonása, új projektkoordinátorok képzése és a LIFE-platform ülései.
- 22** Véleményünk szerint ez a két fő tervezési elem – a fő érdekelt felek és a kiegészítő források bevonása – teszi a stratégiai projekteket olyan keretté, amely támogatja a tagállami stratégiák végrehajtását. Ez különösen a kormányzat különböző szintjei és más szereplők közötti, a közös célkitűzésekkel kapcsolatos koordináció előmozdításával érhető el, emellett további forrásokat mozgósítva a tervek és stratégiák végrehajtását segítő kiegészítő intézkedések finanszírozására.

A stratégiai projektek nem mindig igazodnak a tagállamok legfontosabb környezetvédelmi problémáihoz

23 A finanszírozandó stratégiai projektek értékelésekor és kiválasztásakor azokat kell előnyben részesíteni, amelyek potenciálisan a legnagyobb hatást fejtik ki. A finanszírozást tehát olyan projektek felé kell irányítani, amelyek célja a már ismert környezeti és éghajlat-politikai problémák megoldása. Annak értékeléséhez, hogy a Bizottság a kiválasztáskor hogyan priorizálja a stratégiai projekteket, megvizsgáltuk a környezetvédelmi politikák végrehajtásának – az egyes kiválasztási eljárások idején rendelkezésre álló – felülvizsgálatait. Ellenőriztük a folyamatban lévő kötelezettségszegési eljárásokat is, hogy megállapítsuk, mely környezeti és éghajlat-politikai problémákkal szembesültek a tagállamok akkoriban. A [4. ábra](#) azt mutatja be, hogy a Bizottság hogyan választja ki a stratégiai projekteket a LIFE-programból való finanszírozásra.

4. ábra | A LIFE stratégiai projektek kiválasztása

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 24** Megállapítottuk, hogy a kiválasztási eljárásnak nem része olyan mechanizmus, amely szisztematikusan értékelné a stratégiai projektek által végrehajtani kívánt stratégiák célkitűzéseit és intézkedéseit. Az alkalmazandó ágazati jogszabályoktól függően a Bizottság is részt vehet a tagállamok terveinek vagy stratégiáinak kidolgozásában vagy elfogadásában, ami némi bizonyosságot nyújthat azok relevanciájáról. Ez a részvétel azonban nem minden, a LIFE program révén támogatott tervre és stratégiára terjed ki. A finanszírozás odaítéléséhez a Bizottság szerint elegendő pusztán az, hogy a tagállam elfogadott egy stratégiát.
- 25** A Bizottság a [környezetvédelmi politikák végrehajtásának időszakos felülvizsgálata](#) során megállapítja, melyek a tagállamok előtt álló környezetvédelmi és éghajlat-politikai problémák. Ezek célja, hogy rámutassanak a végrehajtás fő hiányosságaira és azok kiváltó okaira, és megoldják azokat. A Bizottság 2017-ben tette közzé az első felülvizsgálatot, majd azt 2019-ben és 2022-ben aktualizálta. Amennyiben megállapítást nyer, hogy egy tagállam nem felel meg az uniós jogszabályoknak, a Bizottság kötelezettségszegési eljárást indít.
- 26** Az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 stratégiai projekt közül a Bizottság az értékelés idején kilenc esetében tudott problémákról ([II. melléklet](#)). A kiválasztási eljárás során azonban nem veszik figyelembe, hogy valamely tagállamban fennállnak-e konkrét környezetvédelmi és éghajlat-politikai problémák, ezért az erre vonatkozó információk nem tükröződnek az értékelési pontszámokban. A három lengyel régióban a levegőminőséggel foglalkozó projektek¹ értékelése például nem vette figyelembe, hogy az alapul szolgáló stratégiák olyan problémákra irányultak, amelyek tekintetében 2009 januárjában kötelezettségszegési eljárás indult (és amely 2025 áprilisában még mindig folyamatban volt).
- 27** A kiválasztási folyamatban prioritásként jelenik meg a földrajzi egyensúly. Ez az elv mind a 2014–2020-as², mind a 2021–2027-es időszakra³ vonatkozóan beépül a LIFE-rendeletbe, és ezt a stratégiai projektekhez kapcsolódó pályázati felhívások még tovább fejlesztve alkalmazzák. Az elv egy olyan, megoszlással kapcsolatos összetevőt vezet be a kiválasztási folyamatba, amely biztosítja, hogy a jelenleg stratégiai projekttel éppen nem rendelkező tagállamok pályázatai elsőbbséget élvezzenek, amennyiben elérik a minimális pontszámot. Áttekintettük a 2014 és 2023 között közzétett 19 pályázati felhívás mindegyikét, és megállapítottuk, hogy ez az elv négy esetben vezetett alacsonyabb pontszámú, de folyamatban lévő projekt nélküli tagállamból érkező pályázatokat jóváhagyásához.

¹ Kis-Lengyelország régió, AQP Silesian Sky, Lengyel-Kárpátalja.

² Az (EU)1293/2013 rendelet 4. cikke.

³ Az (EU) 2021/783 rendelet 9. cikkének (5) bekezdése és 14. cikkének h) pontja.

- 28** A tagállamok előtt álló konkrét és ismert környezeti és éghajlati kihívásokkal a kiválasztási folyamat nem állapít meg összefüggést. Emellett a földrajzi egyensúly elvének alkalmazása miatt kisebb hangsúly kerül a minőség kérdéseire. E hiányosságok miatt a kiválasztási folyamat során kevésbé lehet a leghatásosabb projekteket azonosítani és támogatni.

A LIFE stratégiai projektekben rejlő lehetőségeket nem sikerült teljes mértékben kiaknázni, és hatásuk sem teljesen egyértelmű

A LIFE stratégiai projektek nem egységesen közelítik meg a kiegészítő források bevonását és az eredmények terjesztését

- 29** Tekintettel a környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzések egyetemes jellegére, fontos, hogy a kedvezményezettek legalább a stratégiai projektek végrehajtásának legalapvetőbb szempontjait illetően számíthassanak iránymutatásra. A Bizottság részéről egy ilyen iránymutatás biztosítaná a következetességet, és garantálná, hogy a tagállamok egymással összevethető jelentéseket készítsenek. Az iránymutatásnak ki kellene térnie a projekt kialakítás alapvető elemeire, például a kiegészítő források bevonására és a terjesztési tevékenységekre.

Kiegészítő források mozgósítása

- 30** A LIFE-rendeletek előírják, hogy a stratégiai projektek kiegészítő forrásokat vonjanak be legalább egy uniós, nemzeti vagy magánforrásból⁴. A cél olyan intézkedések finanszírozása, amelyek kiegészítik a projekttevékenységeket, és ugyanazon stratégia végrehajtásához járulnak hozzá. Megvizsgáltuk, hogy a mintánkban szereplő 22 projektnél sor került-e kiegészítő források bevonására, és ha igen, hogyan. Értékeljük a kiegészítő források bevonásáról szóló jelentéseket is, és áttekintettük, hogy a Bizottság hogyan biztosítja a következetes és koherens beszámolást.
- 31** Megállapítottuk, hogy mind a 22 projekt esetében sor került kiegészítő források bevonására – vagy azáltal, hogy igénybe vette koordinátoraik mint az uniós, illetve tagállami források irányító hatósága kapacitását, vagy úgy, hogy a megfelelő uniós, nemzeti vagy magánfinanszírozási forrásokért felelős szervezetekkel koordinációs mechanizmusokat dolgozott ki (pl. a szakpolitikák koordinálása, a pályázati felhívások tartalmának értékelése,

⁴ Az (EU) 2021/783 rendelet 2. cikkének d) pontja; az (EU) 2021/783 rendelet 2. cikkének (2) bekezdése.

a projekttevékenységek támogathatóságának megerősítése stb. céljából tartott üléseket szervezett), néha pedig a kettő kombinációjával.

- 32** A Bizottság nem adott ki konkrét iránymutatást arra vonatkozóan, hogy pontosan mi minősül kiegészítő források mozgósításának, és különösen azt illetően, hogy milyen mértékben kell bevonni a projektkoordinátort ahhoz, hogy „mozgósított beruházásról” beszélhessünk. A pályázati felhívások meghatározzák azt az időkeretet, amelyen belül kiegészítő finanszírozás mozgósítható. Az időkeret kiterjed a már a projekt jóváhagyása előtt lekötött vagy elköltött pénzösszegekre is (a mintánkban szereplő 22 projekt közül 17 esetében ez volt a helyzet).
- 33** Minden stratégiai projekt saját módszert alkalmaz a mozgósított kiegészítő finanszírozás meghatározása és az arról való beszámolás során. A 2014–2020-as időszak kilenc olyan projektje közül, amelyeket részletesen áttekintettünk, csak kettőben volt a „mozgósított finanszírozás” kifejezés kizárólag olyan beruházásokra fenntartva, amelyek közvetlenül a projekt és koordinátora tevékenységeihez kapcsolódtak. A másik hét esetben az alapul szolgáló stratégia területi vagy időbeli hatálya alá tartozó finanszírozást „mozgósítottnak” tekintették, függetlenül attól, hogy az közvetlenül a projekthez kapcsolódott-e vagy sem. E gyakorlat ugyanakkor nem teszi lehetővé a hét projekt által a kiegészítő finanszírozás mozgósítása tekintetében nyújtott hozzáadott érték alátámasztását.
- 34** A Bizottság és a CINEA nem ellenőrzi, hogy a bejelentett kiegészítő finanszírozást valóban a stratégiai projektek mozgósították-e. Arra a következtetésre jutottunk, hogy a „mobilizáltként” bejelentett összegek nem megbízhatóak és nem összevethetők, így azokat nem lehet érdemben összesíteni.
- 35** A Bizottság a 2014–2020-as időszak LIFE programjára vonatkozó értékelésében ugyanakkor közzétett összesített adatokat, és azt állította, hogy a 2014–2020-as időszakban finanszírozott 70 stratégiai projekt több egymást kiegészítő forrásból 31,6 milliárd euró összegű finanszírozást koordinált⁵. Hasonló információk szerepelnek a 2021–2027-es programozási időszakra vonatkozóan a [program éves teljesítménykimutatásaiban](#). Ezeket a számadatokat sem tekintjük megbízhatónak, mivel azokat az [5. ábrán](#) bemutatott, teljesen különböző értékek összegeként számították ki.

⁵ SWD(2024) 198 final, 16. o.

5. ábra | Hogyan számolnak be a LIFE stratégiai projektek a mozgósított forrásokról?

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 36** Az ellenőrzési mintánkban szereplő valamennyi projekt mozgósított kiegészítő forrásokat. Az ilyen finanszírozás jellegét és célját meghatározó egyértelmű iránymutatások hiánya miatt azonban nem tudtuk meghatározni, hogy ezek a források pontosan milyen mértékben járulnak hozzá a stratégia végrehajtásához. Továbbá mivel sem a Bizottság, sem a CINEA nem ellenőrzi, hogy a stratégiai projektek által bejelentett kiegészítő finanszírozást valóban azok mozgósították-e, lehetetlen érdemben összesíteni és e tekintetben felmérni azok hozzáadott értékét.

Az eredmények terjesztése az uniós platformokon

- 37** A 2014–2020-as LIFE-rendelet kiemelte a LIFE-projektek szerepét a környezetvédelmi és éghajlat-változási technológiák előmozdításában⁶, és szorgalmazta, hogy a Bizottság működjön együtt a nemzeti kapcsolattartó pontokkal ennek a szempontnak a kidolgozásában⁷. A rendelet hangsúlyozta a LIFE programból finanszírozott projektek eredményei terjesztésének és megosztásának fontosságát annak érdekében, hogy az új ismeretek és innovációk széles körben hozzáférhetőek legyenek, és mások is replikálhassák vagy magukra szabhassák azokat. Megvizsgáltuk, hogyan terjesztették és replikálták a stratégiai eredményeket, és mit tett a Bizottság e folyamatok megkönnyítése érdekében.

⁶ Az [1293/2013/EU rendelet](#) (5) preambulumbekzdése.

⁷ Az [1293/2013/EU rendelet](#) (37) preambulumbekzdése; az [\(EU\) 2021/783 rendelet](#) (31) preambulumbekzdése.

- 38** A Bizottság és a környezetvédelmi és éghajlat-politikák kidolgozásának bármely szakaszában részt vevő más szervezetek számos platformot hoztak létre a környezettel (természet, biológiai sokféleség, természetalapú megoldások), az éghajlatváltozással (az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, többek között városi összefüggésben) és a körforgásos gazdasággal kapcsolatos információk terjesztése és megosztása céljára.
- 39** Mind a 12, általunk részletesen áttekintett projekt kifejlesztett olyan weboldalt, amelyen közzéteszik a projekteredményeket. Emellett számos nemzeti és nemzetközi konferencia és munkacsoport keretében is megosztják egymással az ismereteket és az eredményeket. Arra ösztönzik a projektpartnereket, hogy csatlakozzanak a közös – különösen határokon átnyúló – hálózatépítési fórumokhoz és terekhez⁸. Mindazonáltal e 12 projekt közül csak kettő (a spanyolországi [NADAPTA](#) és a finnországi [Circwaste](#)) eredményei érhetőek el a vonatkozó uniós⁹ és nemzeti platformokon, a többi projekt koordinátora pedig ezeknek a platformoknak még a létezéséről sem tud. Megállapítottuk továbbá, hogy az általunk vizsgált három nemzeti kapcsolattartó pont egyike sem ösztönzi az uniós platformok használatát.
- 40** Bár az általunk ellenőrzött projektek weboldalaikon és partnerségi hálózataikon keresztül megosztják ismereteiket és eredményeiket, az uniós szintű terjesztésben rejlő lehetőségeket ritkán használják ki. Ennek eredményeként az e célra alkalmas uniós szintű tematikus platformok többségét a projektek nemigen használják fel ([6. ábra](#)).

⁸ Harju-Autti, P., Sahla, M., Rinta-Kanto, E., *LIFE integrated projects – What did we learn? Assessment of EU LIFE integrated projects 2014–2020*, a Finn Környezetvédelmi Minisztérium kiadványa, 2023:9.

⁹ A körforgásos gazdaság érdekelt feleinek európai platformja és Climate-ADAPT.

6. ábra | Az uniós szintű platformokat ritkán használják a LIFE stratégiai projektekben

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 41** A LIFE stratégiai projektek egyik fő célkitűzése az eredmények terjesztése. Egyértelműen kijelenthető, hogy együttműködésre van szükség a Bizottság és a nemzeti kapcsolattartó pontok között az eredmények terjesztésének javítása, a tapasztalatok és ismeretek megosztása, valamint a bevált gyakorlatok uniós szintű replikálása érdekében. A Bizottság azonban a nemzeti kapcsolattartó pontok és a projektek kedvezményezettjei körében nem mozdítja elő az egész Unióra kiterjedő terjesztési platformok használatát.

Nehézségek az eredmények fenntartása terén

- 42** A „LIFE utáni” tervek azt hivatottak biztosítani, hogy a stratégiai projektekből fakadó előnyök az eredeti finanszírozási időszakon túl is fennmaradjanak. Ezeknek a terveknek, amelyek a projekt zárójelentésének kötelező részei, tartalmazniuk kell a finanszírozás utáni időszakra vonatkozó célkitűzéseket, ezek meghatározásának a módszertanát, és a további finanszírozási igényeket és forrásokat¹⁰.
- 43** Áttekintettük a „LIFE utáni” tervekre vonatkozó meglévő módszertant, interjúkat készítettünk a Bizottság és a CINEA munkatársaival, valamint a projektkoordinátorokkal, és megvizsgáltuk a mintánkban szereplő két befejezett projektre vonatkozóan közzétett „LIFE utáni” terveket. Ellenőrzésünk idejéig a többi, általunk részletesen áttekintett projekt kapcsán még nem készültek „LIFE utáni” tervek. A [4. háttérmagyarázat](#) ismerteti a két „LIFE utáni” terv tartalmát, és példát mutat be a fenntartható eredmények tervezésére.

4. háttérmagyarázat

A LIFE stratégiai projektek eredményeinek fenntarthatósága (példák)

A Finnországban megvalósított [Circwaste](#) projekt települési és nemzeti szinten gyűjtött adatokat az újrafeldolgozás és a körforgásos gazdaság jövőbeli nyomon követésére szolgáló mutatók alátámasztása, követése és kidolgozása érdekében. A LIFE program utáni szakaszban a munka a projekt során létrehozott partnerségeken, hálózatokon és anyagi rendszereken keresztül folytatódik, ami új projektek és hálózatok létrejöttét eredményezi. A vállalkozásokat, a közigazgatási szerveket és a magánszemélyeket egy [körforgásos gazdasággal kapcsolatos know-how központ](#) szolgálja ki. A LIFE programot követő további fejlesztések közé tartozik még az új projektek indítása, a projektszemélyzet foglalkoztatási státuszának megváltoztatása (ideiglenesről állandóra), a regionális együttműködési csoportok folytatása, valamint egy új kutatási, nyomonkövetési és mutatóadat-platform a kutatás-fejlesztés és a döntéshozatal támogatására.

¹⁰ Európai Bizottság, [LIFE reporting](#).

Egy másik finn természetvédelmi projekt, a [Freshabit](#), az édesvíztestek és a vízgyűjtő területek helyreállítására összpontosított. Ennek a projektnek a „LIFE utáni” terve két szakaszból áll: i. a nyomon követésre, az együttműködési hálózatokra, a működési modellekre és az élőhelyek állapotára vonatkozó további fejlesztési lehetőségek feltárása; ii. új beavatkozási lehetőségek, végrehajtó szervek és költségvetés meghatározása.

A projekt „LIFE utáni” intézkedései közé tartozik többek között a helyreállítás hatásainak nyomon követése, valamint egy egységes adatkezelési rendszer létrehozása, iránymutatások kidolgozása és a nyilvános kommunikáció. A gyakorlati intézkedések között lehet például a vízgyűjtő területek kezelése, az élőhelyek javítása, a madarak vizes élőhelyeinek helyreállítása és a veszélyeztetett fajok védelme.

Három, regionális levegőminőségi stratégiák végrehajtásáért felelős lengyel projekt (a [Kis-Lengyelország régió](#), az [AQP Silesian sky](#) és a [Lengyel-Kárpátalja](#) projekt) megerősítette elkötelezettségét többek között amellett, hogy továbbra is fenn kívánják tartani a képzett ökotanácsadók álláshelyeit, akik továbbra is szakmai segítséget fognak nyújtani a helyi lakosság számára, és ezzel biztosítani utóbbi számára a fűtőrendszerek lecseréléséhez és az épületek energiahatékonyságának javításához nyújtott támogatásokat. Előmozdítják továbbá a levegőminőség javítására és az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésére irányuló tevékenységeket és beruházásokat, és külső pénzügyi támogatást szereznek az önkormányzatok számára.

Forrás: Európai Számvevőszék.

44 A „LIFE utáni” fellépések koncepciója jelenleg egy univerzális megközelítés, amely nem tesz különbséget a stratégiai projektek és a standard LIFE-projektek között, noha ez utóbbiak hatóköre sokkal kisebb, és céljaik is eltérőek. A [meglévő útmutatók](#) nem tartalmaznak kifejezetten a stratégiai projektekre szabott utasításokat, és a rendelkezésre álló, 2011-ben és 2013-ban finanszírozott standard projekteket bemutató példák a gyakorlatban nemigen relevánsak a stratégiai projektek számára.

45 A Bizottságnak nincs módja érvényesíteni a „LIFE utáni” tervek végrehajtását, mivel nincsenek olyan jogi eszközök, amelyekkel biztosítható lenne, hogy a projekttevékenységek a finanszírozás lejártát követően is folytatódjanak. A Bizottság ezért csak a standard szabálytalansági eljárásokat alkalmazhatja annak biztosítása érdekében, hogy a projekteredmények megmaradjanak. A „LIFE utáni” tervek tartalmával kapcsolatos elszámoltathatóság hiányából adódóan nagyobb a kockázat, hogy a projektpályázatok az

eredmények fenntarthatósága tekintetében többet ígérnek, mint amennyit meg tudnak valósítani.

- 46** Egy másik hiányosság, hogy a „LIFE utáni” tervek végrehajtásáért felelős hatóságok nem kötelesek részt venni a tervek kidolgozásában. A terveket a projektkoordinátorok készítik el, de fennáll a kockázat, hogy a költségvetés és a stratégiák irányításáért más szervezetek lesznek felelősek. A „LIFE utáni” tervek tehát inkább törekvést fejeznek ki, és kevésbé operatívak.
- 47** Következésképpen, bár a „LIFE utáni” tervek koncepciója értékes részét képezi a stratégiai projektek fenntarthatósága biztosításának, azok eredményességét gyengíti a konkrét iránymutatás hiánya, a kidolgozásért felelős és a végrehajtó szervek esetleges különválása, valamint a tervek végrehajtásával kapcsolatos elszámoltathatóság hiánya. Ezek a hiányosságok azzal a kockázattal járnak, hogy amint a LIFE-finanszírozás véget ér, a „LIFE utáni” tervek esetleg nem biztosítják a projekteredmények hosszú távú fenntarthatóságát.

Nem egyértelmű, hogy a LIFE stratégiai projektek hogyan járulnak hozzá az alapul szolgáló stratégiákhoz és az uniós célkitűzésekhez

- 48** A stratégiai projektek eredményességének értékeléséhez jól megtervezett beszámolási és nyomonkövetési rendszerre van szükség. A nyomon követésnek és a beszámolásnak lehetővé kell tennie mind az előrehaladás érdemi figyelemmel kísérését, mind pedig a projektek által az alapul szolgáló stratégiák és az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai céljainak végrehajtásához nyújtott hozzájárulás értékelését. Megvizsgáltuk, hogy a projektmutatók releváns információkkal szolgálnak-e a nyomon követéshez és az értékeléshez, illetve hogy azok hogyan járulnak hozzá a LIFE program átfogó értékeléséhez.
- 49** A standard LIFE-projektekhez hasonlóan a stratégiai projekteknek is három szakaszban kell beszámolniuk az eredményekről, egy sor mutató felhasználásával: kilenc hónappal a végrehajtás megkezdése után, a projekt időtartamának félidejében és a befejezéskor. A gyakorlatban ezek a projektek ugyanazokat a mutatókat használják, mint a standard projektek. Ezek olyan kézzelfogható és mérhető eredményekre vonatkoznak – mint például a vízi út hosszára vagy a földterületre gyakorolt hatás –, amelyeket jellemzően a standard projektek hoznak létre. Bár e projektmutatók némelyike a stratégiai projektek szempontjából is releváns, arra nem alkalmasak, hogy ezek fő célkitűzéseiről tájékoztassanak információkat, ezek ugyanis inkább az irányítás, az érdekelt felekkel való együttműködés és ezek bevonása, a kapacitásépítés és a replikálás változásaihoz kapcsolódhatnak. Azt tehát nem méri, hogy a stratégiai projektek mennyiben járulnak hozzá e célkitűzések

megvalósításához. A Bizottság erről a problémáról éves [programteljesítmény-kimutatásaiban](#) is beszámol.

50 Az egyes stratégiai projektek nyomon követése a standard mutatók mellett a beavatkozási területeikre és szükségleteikre jellemző, testre szabott mutatók segítségével történik. Ezeket a mutatókat a koordinátorok dolgozzák ki, és azok rendszeresen szerepelnek a CINEA-nak benyújtott időközi és zárójelentésekben. Beépülnek emellett a projektvégrehajtásnak az alapul szolgáló tervekhez vagy stratégiákhoz viszonyított figyelemmel kísérésére a koordinátorok által kialakított nyomonkövetési mechanizmusba is. Ezek a nyomonkövetési mechanizmusok azonban nem egységesek, mivel kialakításuk eltérő megközelítésekkel és részletességgel történik. Emiatt továbbra sem egyértelmű, hogy a stratégiai projektek összességében hogyan járulnak hozzá maguknak a stratégiáknak a végrehajtásához. Bár ezek az információk a Bizottság és a CINEA rendelkezésére állnak, azok egyedi projektekre vonatkoznak, ezért nem összesíthetők és nem használhatók fel azok együttes vagy a LIFE program egészének az értékelésére.

51 A stratégiai projektek uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzésekhez való hozzájárulásának értékelését nemcsak a fentiek akadályozzák, hanem a LIFE egésze teljesítményének nyomon követésére bevezetett módszertan is. A LIFE keretében a programteljesítményt az összes finanszírozott projektre, tehát a stratégiai és a standard projektekre is vonatkozó projektmutatók összegeként értékelik. Ez a megközelítés a következő hátrányokkal jár:

- a projektmutatók nem alkalmasak a stratégiai projektek fő célkitűzéseire vonatkozó információk megjelenítésére (lásd: [49.](#) bekezdés);
- amíg az időközi értékek nem állnak rendelkezésre és azokat a projektkoordinátorok be nem jelentik, az értékelés a projekt befejezésére vonatkozó előrejelzéseken alapul; ez a LIFE program 28 teljesítménymutatója közül 19 esetében van így¹¹.

52 Ezért a stratégiai projektek teljes körű végrehajtásáig a LIFE program értékelése a várható értékekre, illetve – amennyiben azok rendelkezésre állnak – a tényleges időközi eredményekre támaszkodik. A Bizottság elismeri, hogy ez a megközelítés az értelmezés szempontjából kockázatokat és korlátokat rejt magában, mivel előfordulhat, hogy a várt eredmények nem valósulnak meg¹². A [Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz](#)

¹¹ Lásd: a LIFE program mutatóival kapcsolatos „Egyéb módszertani megjegyzések” a [többéves pénzügyi keretről szóló bizottsági teljesítményjelentések teljesítményadat-táblázataiban](#), valamint a [2021–2027-es program értékeléséhez használt mutatók metaadatainak](#) „Kockázatok és korlátok, valamint értelmezés” oszlopa.

¹² Uo.

teljesítménymonitoring-keretéről, illetve a zöld átállásról szóló, 2023-ban, illetve 2024-ben közzétett különjelentéseinkben hasonló problémát vetettünk fel a becsléseken, nem pedig a tényleges értékeken alapuló beszámolás tekintetében. Több mint 11 évvel a stratégiai projektek bevezetése után a nyomkövetési és beszámolási rendszer nem tükrözi pontosan e projekteknek az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai célkitűzéseire való hozzájárulását.

A jelentést 2025. november 12-i luxembourgi ülésén fogadta el a Joëlle Elvinger számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara.

a Számvevőszék nevében

Tony Murphy
elnök

Mellékletek

I. melléklet. Az ellenőrzésről

LIFE stratégiai projektek – híd a stratégia és a végrehajtás között

- 01** Az 1992-ben létrehozott LIFE program az uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikákat megvalósító projektek elsődleges uniós finanszírozási eszköze¹. A program olyan fő uniós kezdeményezéseket támogat, mint az [európai zöld megállapodás](#), a [2030-ig tartó időszakra szóló biodiverzitási stratégia](#) és a [körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési terv](#). A 2014–2020-as időszakban a LIFE költségvetése mintegy 3,5 milliárd euró uniós társfinanszírozást tudott biztosítani, amely összeg a 2021–2027-es időszakra mintegy 5,4 milliárd euróra nőtt.
- 02** Hogy az Unió mindegyik részén könnyebb legyen a program végrehajtása, minden tagállam létrehozott a LIFE kapcsán egy nemzeti kapcsolattartó pontot (NCP). Ezek olyan adminisztratív egységek, amelyek feladata a LIFE népszerűsítése, a projektpályázók és -koordinátorok támogatása, valamint a projekteredmények terjesztése és replikálása az Unió egészében. A nemzeti kapcsolattartó pontok tevékenységei tagállamonként jelentősen eltérhetnek (lásd: [1. háttérmagyarázat](#)).

¹ A 2014–2020-as programozási időszakban a LIFE programot az [1293/2013/EU rendelet](#) szabályozta; a 2021–2027-es időszakra alkalmazandó szabályokat pedig az [\(EU\) 2021/783 rendelet](#) tartalmazza.

1. háttérmagyarázat

A LIFE program nemzeti kapcsolattartó pontjai Spanyolországban, Lengyelországban és Finnországban

Lengyelországban a Nemzeti Környezetvédelmi és Vízgazdálkodási Alap jár el nemzeti kapcsolattartó pontként. Ez a szervezet biztosítja a tagállami társfinanszírozást (a támogatható kiadások legfeljebb 35%-a) a legtöbb LIFE-projekt, köztük a stratégiai projektek számára, és az ilyen projektek ösztönzésében is szerepet játszik.

Finnországban a nemzeti kapcsolattartó pont a Környezetvédelmi Minisztériumhoz tartozik, amely kidolgozta a LIFE stratégiai projektek nemzeti ütemtervét (lásd: a főszöveg [1. háttérmagyarázata](#)). 2023-ban egy [jelentést](#) is közzétett, amely 54 stratégiai projekt önértékelését tartalmazta. Ez a kezdeményezés jól tükrözi a nemzeti kapcsolattartó pontnak a projektek tervezésében és értékelésében betöltött szerepét.

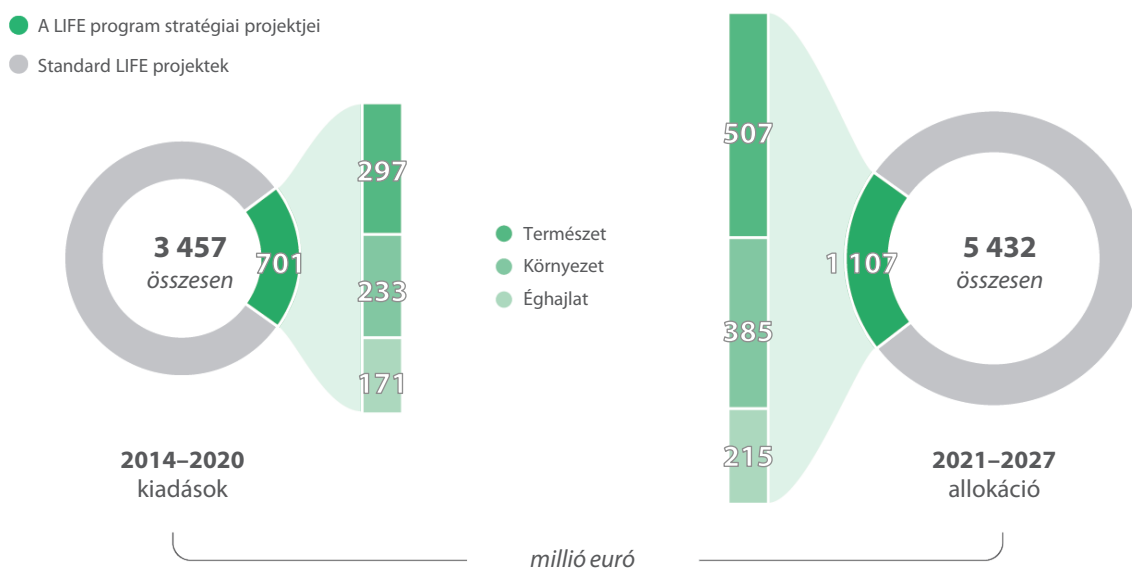
A **spanyol** NCP munkáját az ökológiai átállásért és a demográfiai kihívásokért felelős minisztérium két egysége végzi. E két egység segítséget nyújt a LIFE-projektek pályázóinak és koordinátorainak, de nem összpontosít kifejezetten a stratégiai projektekre.

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 03** A Bizottság a 2014–2020-as programozási időszak előkészítéseként vezette be a LIFE stratégiai projektek koncepcióját. Akkoriban több uniós környezetvédelmi irányelv által előírt terv és stratégia volt a végrehajtást megelőző szakaszban, illetve volt olyan, amelyik megvalósítása nem haladt kellő mértékben. Az [élőhelyvédelmi irányelv](#) például a természetmegőrzési területek kijelöléséről az aktív gazdálkodásra és helyreállításra való áttérést irányozta elő, a [víz-keretirányelv](#) szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervek végrehajtása pedig szintén függőben volt.
- 04** A stratégiai projektek nagyszabású (elsősorban regionális, régióközi, nemzeti vagy transznacionális) projektek, és céljuk, hogy elősegítsék egyes uniós jogszabályok, más uniós jogi aktusok vagy – ezektől függetlenül – a tagállami hatóságok által kidolgozott környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai tervek vagy stratégiák végrehajtását. A 2014–2020-as programozási időszakban ezekre az „integrált projektek” generikus kifejezést használták, majd a 2021–2027-es időszakban ezeket a környezetvédelmi és éghajlat-politikai tervekre és stratégiákra összpontosító „stratégiai integrált projektekre”, illetve a hangsúlyt a természetvédelemre helyező „stratégiai természetvédelmi projektekre” osztották fel. A stratégiai projekteknek biztosítaniuk kell az érdekelt felek bevonását, és elő kell mozdítaniuk a koordinációt legalább egy másik releváns uniós, nemzeti vagy magánfinanszírozási forrással, illetve e forrás mozgósítását.

- 05** A 2014–2020-as programozási időszakban a LIFE program 70 stratégiai projekt számára összesen 701 millió eurót biztosított. A 2021–2027-es időszakban a vonatkozó költségvetés 1,1 milliárd euró, és eddig 25 stratégiai projekt részesült uniós társfinanszírozásban, összesen 436 millió euró értékben (**1. ábra**). Az egyes projektekhez nyújtott uniós hozzájárulás a 2014–2020-as időszakban 7 és 16 millió euró között, a 2021–2027-es időszakban pedig (ezidáig) 10 és 30 millió euró között mozgott.

1. ábra | A LIFE program kiadásainak bontása, 2014–2027

Forrás: Európai Számvevőszék.

- 06** A stratégiai projektekkel ellentétben a standard LIFE-projektek célja általában egy adott faj megőrzése vagy a környezeti feltételek javítása egy korlátozott földrajzi területen. Adminisztratív szempontból a két projekttypus közötti legfontosabb különbségeket a **2. ábra** mutatja be.

2. ábra | A LIFE stratégiai projektek és a standard LIFE-projektek összehasonlítása

	Standard LIFE projektek	A LIFE program stratégiai projektjei
 A projektek átlagos időtartama	1–5 év	5–10 év
 Az érdekelt felek kötelező bevonása	✗	✓
 Kötelező kapcsolat egy stratégiával vagy tervvel	✗	✓
 Kötelező kapacitásépítés	✗	✓
 Kiegészítő finanszírozás mozgósítása	Nem kötelező	Legalább egy másik uniós, nemzeti vagy magánfinanszírozási forrás
 A hatóságok bevonása	Nem kötelező	A stratégia végrehajtásáért felelős szervezet részt vesz a projekt irányításában
 A projekt fenntarthatósága	A legtöbb projekt esetében kötelező	Mindenki számára kötelező, beleértve a hosszú távú kötelezettségvállalást és a kapacitásépítést is

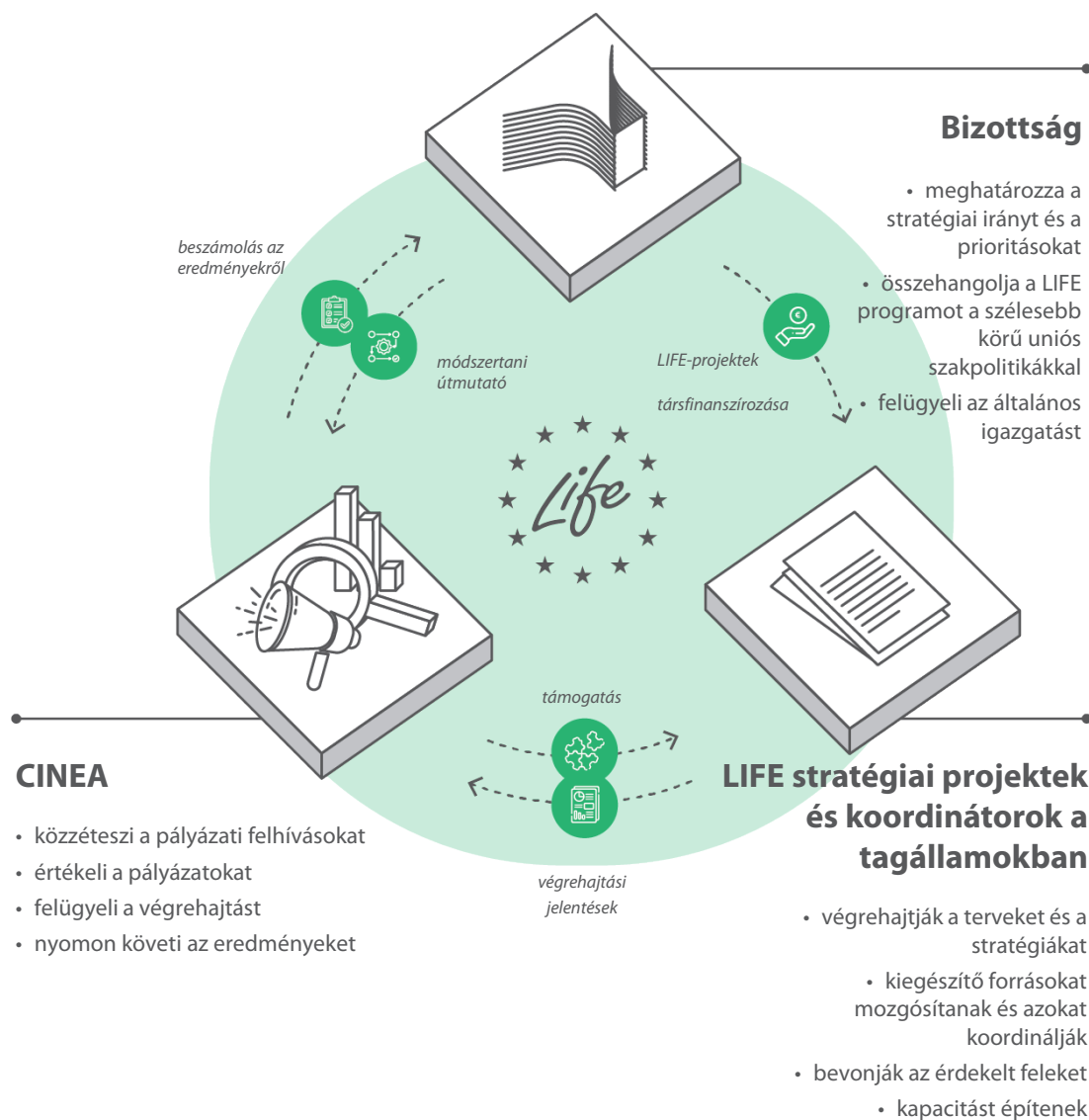
Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

07 A 2021–2027-es programozási időszakban továbbfejlesztették a stratégiai projektek koncepcióját annak érdekében, hogy az összhangba kerüljön a fő uniós környezetvédelmi és éghajlat-politikákkal, így például az európai zöld megállapodással. A finanszírozást is megnövelték, és a koncepciót a 2014–2020-as időszakban megcélzott területeken (természet, víz, levegő, hulladék, valamint az éghajlatváltozás mérséklése és az ahhoz való alkalmazkodás) túlra is kiterjesztették. Immár további tervek és stratégiák is tartoznak e koncepcióba, például a körforgásos gazdaságra vonatkozó cselekvési tervek, az árvíz-kockázat-kezelési tervek és a klímasemleges városok tervei és fellépései.

08 A LIFE program végrehajtását, így a stratégiai projekteket is, a Bizottság közvetlenül irányítja. A legtöbb támogatást az Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és

Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség (CINEA) felügyeli. A projektpartnereket projektellenőrök (a CINEA-nak beszámoló külső csoportok) segítik a LIFE program követelményeinek való megfelelésben, többek között a pénzügyi beszámolás és a mutatók területén, de emellett tanácsadással és magyarázatokkal is szolgálnak. A LIFE programban részt vevő uniós és tagállami szervek konkrét szerepét és felelősségi köreit a **3. ábra** mutatja be.

3. ábra | Szerepek és felelősségi körök

Forrás: Európai Számvevőszék.

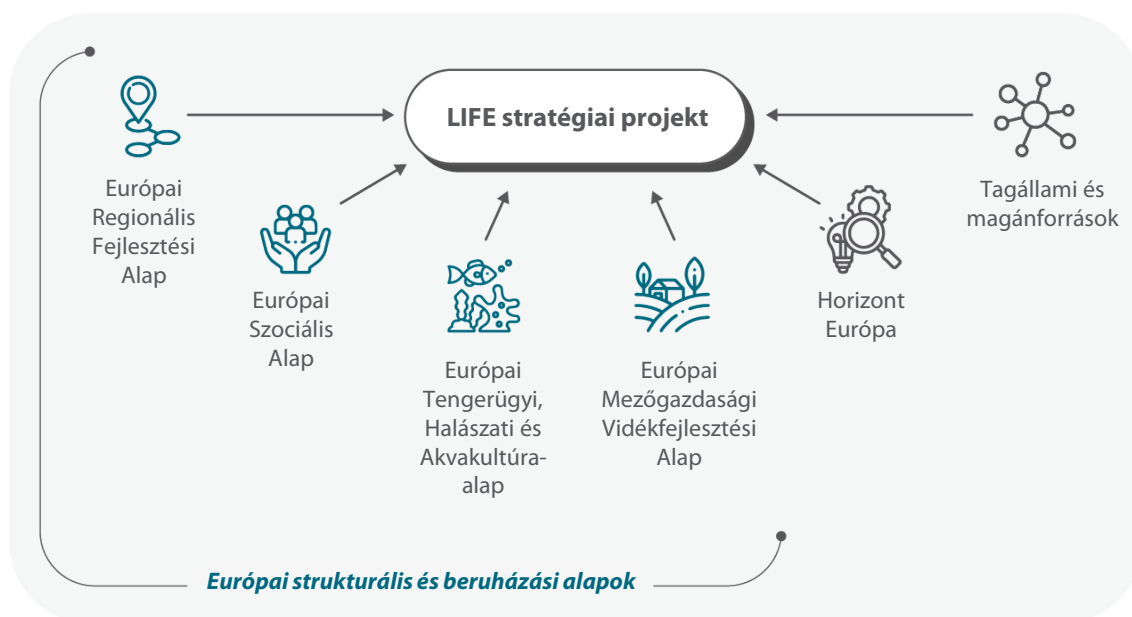
09 A stratégiai projektek szerepe a környezetvédelmi és éghajlat-politikai kezdeményezések eredményességének növelésében az, hogy széles körben bevonják a fő érdekelt feleket (a finanszírozás potenciális kedvezményezettjeit) és partnerségeket² hozzanak létre közöttük.

² Az 1293/2013/EU rendelet (5) preambulumbekzdése.

Ezen érdekelt felek közé tartozhatnak magánvállalkozások, nemzeti, regionális és helyi hatóságok, kutatási alapítványok, civil társadalmi szervezetek (például nem kormányzati szervezetek) és egyéb, kapacitásépítésre és tudásmegosztásra képes szervek. A pályázati felhívások előírják, hogy a projekt zárójelentése egy „LIFE utáni” tervet is tartalmazzon. E terv célja annak biztosítása, hogy az elért eredmények – például az érdekelt felek közötti együttműködés és az új vagy kibővített kapacitások – a projekt végrehajtási időszakán túl is fennmaradjanak.

- 10** A szakpolitikák kidolgozásában és végrehajtásában bekövetkező változások katalizálásának elősegítése érdekében a stratégiai projektek innovatív környezetvédelmi és éghajlat-változási megoldásokat és bevált gyakorlatokat is népszerűsítene és terjesztenek³. A cél más régiók és tagállamok számára is replikálható modellek kialakítása⁴. A katalizálás emellett azt is jelenti, hogy a nemzeti/regionális alapok vagy a magánberuházások mellett más uniós forrásokból, például mezőgazdasági, strukturális és kutatási alapokból mozgósítanak kiegészítő finanszírozást a kiegészítő tevékenységekhez és biztosítják ezek koordinálását (**4. ábra**)⁵. A projektek kiválasztásakor azt is figyelembe veszik, hogy azok milyen mértékben mozgósítanak más uniós forrásokat⁶.

4. ábra | Kiegészítő finanszírozási források (példák)

Forrás: Európai Számvevőszék, a Bizottság adatai alapján.

³ Európai Bizottság, CINEA, *LIFE Integrated Projects*, 2022, 1. o.

⁴ Uo.

⁵ Európai Bizottság (2021), *Integrated projects*.

⁶ Az 1293/2013/EU rendelet (26)–(28) preambulumbekzdése.

Az ellenőrzés céljai, hatóköre és módszere

- 11** Környezetvédelmi és éghajlat-politikai terveik és stratégiáik végrehajtásának megkönnyítése céljából a Bizottság előmozdítja a LIFE program stratégiai projektjeinek végrehajtását a tagállamokban. Ellenőrzésünk elsősorban a következőkre irányult:
- a Bizottság úgy alakította-e ki a LIFE stratégiai projektekre vonatkozó uniós keretet, hogy azok eredményesen hozzájárulhassanak az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai céljaihoz;
 - a stratégiai projektek eddig elérték-e konkrét kitűzött céljaikat.
- 12** Megvizsgáltuk, hogy a stratégiai projektek koncepciója a LIFE program és a tagállamok tekintetében meghatározott igényeken alapult-e, és megfelelt-e a céloknak. Ezt követően megvizsgáltuk, hogy a stratégiai projektek milyen mértékben működnek katalizátorként: olyan területekre összpontosítottunk, mint a tagállami stratégiák támogatásához nyújtott hozzájárulásuk, az érdekelt felek koordinációja, a kapacitásépítés, a terjesztés, az eredmények megisméltése és a kiegészítő finanszírozás mozgósítása.
- 13** Jelentésünk mind a 2014–2020-as, mind a 2021–2027-es programozási időszakra vonatkozik. Interjúkat készítettünk a Bizottság és a CINEA munkatársaival, és ellátogattunk Spanyolországba, Lengyelországba és Finnországba, ahol felkerestük a projektkoordinátorokat és a LIFE program nemzeti kapcsolattartó pontjait. Áttekintettük a vonatkozó dokumentumokat, többek között a LIFE-rendeleteket, valamint hatásvizsgálatokat, utólagos értékeléseket, többéves munkaprogramokat, pályázati felhívásokat és projektdokumentációkat (3. ábra).
- 14** A LIFE program által 2025 áprilisáig finanszírozott összesen 95 stratégiai projekt közül 22-t választottunk ki ellenőrzésre. 12 projekt részletes vizsgálatát végeztük el – a három kiválasztott tagállam mindegyikéből négyét. Minden esetben három projektet a 2014–2020-as programozási időszakból választottunk ki, ügyelve arra, hogy biztosítsuk az egyensúlyt a LIFE alprogramok (természet/környezetvédelem/éghajlat), a stratégiai szintek (nemzeti/regionális/helyi) és a végrehajtás stádiuma szempontjából. A negyedik projekt minden országban a 2021–2027-es időszakból került kiválasztásra. Más tagállamokban 10 olyan további stratégiai projekt dokumentumalapú vizsgálatát végeztük el, amelyek befejezése 2024 végére várható.
- 15** A mintában szereplő 22 projekt alapjául szolgáló stratégiák minőségét nem értékeltük. Arra vonatkozóan azonban kerestünk bizonyítékokat, hogy a Bizottság és a CINEA a LIFE programból származó projektfinanszírozás megfelelőségének ellenőrzése során vizsgálta-e a stratégiák relevanciáját és minőségét.

II. melléklet. Az ellenőrzési mintánkban szereplő 22 LIFE stratégiai projekt áttekintése

Jelmagyarázat: 🟢 igen 🔴 nem 🔍 nincs adat 🟡 koordinátor 🟣 partner 🟠 egyik sem 🟦 teljesen 🟦 részben												
részlet:	Fő adatok		Kiválasztás	A LIFE stratégiai projekt és az alapul szolgáló stratégia				Források bevonása		Végrehajtás		
	Végrehajtási időszak (év)	Unió hozzájárulása (millió euró)	Ismert probléma az értékelés idején?	Partnerek száma	A stratégia területe	A stratégia végrehajtásáért felelős szerv szerepe	Teljes egészében vagy részben cél az alapul szolgáló stratégia végrehajtása?	Csak a projekt által közvetlenül generált beruházások?	Kizárták a projekt jóváhagyása előtt nyújtott finanszírozást?	Használják az uniós szintű platformokat?	A projekt záró dátuma változatlan?	
RÉSZLETES ELLENŐRZÉS	1	10	13	🟢	13	természet	🟡	🟦	🟢	🟢	🔴	🔴
	2	9	7	🔴	7	víz	🟡	🟢	🔴	🔴	🔴	🟢
	3	8	9	🔴	6	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟡	🔴	🔴	🟢	🟢	🟢
	4	10	10	🟢	69	levegő	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🔴
	5	10	10	🟢	24	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟡	🔴	🟢	🔴	🔴	🟢
	6	6	10	🟢	84	levegő	🟡	🔴	🟢	🔴	🔴	🟢
	7	7	12	🔴	30	természet	🟣	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	8	7	11	🔴	23	hulladék	🔴	🔴	🔴	🟢	🟢	🟢
	9	6	9	🔴	22	az éghajlatváltozás mérséklése	🔴	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	10	8	11	🔴	28	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟣	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	11	10	14	🟢	69	levegő	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	12	7	12	🔴	54	az éghajlatváltozás mérséklése	🟣	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
DOKUMENTUMOK ÁTTEKINTÉSE	13	6	11	🔴	22	természet	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	14	7	11	🔴	7	természet	🟣	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	15	9	12	🟢	5	víz	🟡	🔴	🟢	🔴	🔴	🔴
	16	6	7	🔴	2	az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	17	7	10	🟢	32	hulladék	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🔴
	18	6	10	🔴	6	az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	19	8	10	🔴	7	természet	🟡	🔴	🟢	🔴	🔴	🟢
	20	9	10	🟢	18	levegő	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🔴
	21	7	8	🔴	10	az éghajlatváltozás mérséklése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🟢
	22	7	10	🟢	7	levegő	🟡	🔴	🔴	🔴	🔴	🔴

Forrás: Európai Számvevőszék.

Rövidítések

Rövidítés	Meghatározás/magyarázat
CINEA	Európai Éghajlat-politikai, Környezetvédelmi és Infrastrukturális Végrehajtó Ügynökség
NCP	Nemzeti kapcsolattartó pont

Glosszárium

Terminus	Meghatározás/magyarázat
Biodiverzitás	Az élő szervezetek – fajokon belüli, fajok közötti és ökoszisztémák közötti – sokfélesége egy adott környezetben.
Éghajlat-politikai fellépés	Az éghajlatváltozás és annak hatásai kezelése érdekében történő fellépés.
Éghajlatváltozás	A Föld éghajlatában bekövetkező változások, amelyek új hosszú távú időjárási mintázatokat eredményeznek.
Európai Regionális Fejlesztési Alap	Uniós alap, amely a régiók közötti egyenlőtlenségek csökkentésére irányuló beruházások finanszírozásával erősíti a gazdasági és társadalmi kohéziót az Unióban.
Európai strukturális és beruházási alapok	Öt fő uniós alap, amelyek együtt támogatják a gazdasági fejlődést. Uniószerint a 2014–2020-as időszakban: az Európai Regionális Fejlesztési Alap, az Európai Szociális Alap, a Kohéziós Alap, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap és az Európai Tengerügyi és Halászati Alap.
Európai Szociális Alap	Oktatási és foglalkoztatási lehetőségek teremtését, valamint a szegénység kockázatának kitettek helyzetének javítását célzó uniós alap. Utódja az Európai Szociális Alap Plusz.
Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap	Az Európai Unió közös halászati és tengerpolitikáját, valamint nemzetközi óceánpolitikai irányítási menetrendjét támogató uniós alap.
Hatásvizsgálat	Valamely szakpolitikai kezdeményezés vagy más intézkedéssor várható vagy tényleges hatásainak (előzetes, illetve utólagos) elemzése.
Horizont Európa	Az Unió kutatás- és innovációfinanszírozási programja a 2021–2027-es időszakra.
Irányító hatóság	Egy tagállam által valamely uniós finanszírozású program irányítására kijelölt nemzeti, regionális vagy helyi hatóság (illetve magánszervezet).
Kapacitásépítés	Az egyének és szervezetek képességeinek, készségeinek és erőforrásainak a célkitűzések elérése érdekében történő fejlesztésére és kiépítésére irányuló folyamat.
Körforgásos gazdaság	Az anyagok újrafelhasználásán, megosztásán, javításán, felújításán, újragyártásán és újrafeldolgozásán alapuló gazdasági rendszer, amelynek célja az erőforrás-felhasználás, a hulladékképződés és a kibocsátás minimálisra csökkentése.
Kötelezettségzegzési eljárás	A Bizottság által valamely olyan uniós tagállammal szemben kezdeményezett – különböző szakaszokból álló – eljárás, amely nem tesz eleget az uniós jog szerinti kötelezettségeinek.
LIFE	Az Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikájának végrehajtását tagállami projektek társfinanszírozásával támogató pénzügyi eszköz.

A LIFE program stratégiai projektje	Tagállami vagy uniós környezetvédelmi vagy éghajlat-politikai stratégia, illetve cselekvési terv végrehajtására irányuló, részben a LIFE programból finanszírozott nagyszabású projekt.
„LIFE utáni” terv	A LIFE stratégiai projekt koordinátora által készített terv, amelynek célja annak biztosítása, hogy a projekt előnyei a kezdeti finanszírozási időszak után is fennmaradjanak.
Programteljesítmény-kimutatás	A Bizottság éves irányítási és teljesítményjelentésének a 2021–2027-es időszakra bevezetett melléklete, amely áttekintést nyújt valamennyi uniós kiadási program végrehajtásáról és teljesítményéről.
A stratégiai projekt koordinátora	A LIFE stratégiai projekt irányításának valamennyi aspektusát – többek között a tervezést, a végrehajtást, a nyomon követést és a beszámolást – felügyelő szervezet.

A Bizottság válaszai

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2025-25>

Időrendi áttekintés

<https://www.eca.europa.eu/hu/publications/SR-2025-25>

Ellenőrző csoport

Az Európai Számvevőszék különjelentései ismertetik az uniós szakpolitikákra és programokra, illetve az egyes költségvetési területek irányításával kapcsolatos témákra vonatkozó ellenőrzéseinek eredményeit. Hogy ellenőrzési munkája maximális hatást érjen el, témái megválasztásakor és feladatai megtervezésekor a Számvevőszék figyelembe veszi a teljesítmény-, illetve megfelelőségi kockázatokat, az érintett bevétel vagy kiadás nagyságát, a várható fejleményeket, valamint a politikai jelentőséget és a nagyközönség érdeklődését.

Ezt a teljesítmény-ellenőrzést a fenntartható természetierőforrás-gazdálkodásra szakosodott, Joëlle Elvinger számvevőszéki tag elnökölte I. Kamara végezte. Az ellenőrzést Joëlle Elvinger számvevőszéki tag vezette Preiss Ildikó kabinetfőnök, Paolo Pesce kabinetattasé, Emmanuel Rauch és Ramona Bortnowschi ügyvezetők, Milan Šmíd feladatfelelős, valamint Angelika Zych, Magdeline Owusu Agyemang, Asimina Petri és Rogelio Abarquero Grossi számvevők támogatásával. Nyelvi támogatás: Thomas Everett, Tanja Tschurtschenthaler és Tomasz Surdykowski. Grafikai támogatás: Dunja Weibel.

Balról jobbra: Tomasz Surdykowski, Magdeline Owusu Agyemang, Asimina Petri, Preiss Ildikó, Dunja Weibel, Milan Šmíd, Emmanuel Rauch, Joëlle Elvinger, Paolo Pesce, Angelika Zych, Thomas Everett és Tanja Tschurtschenthaler.

SZERZŐI JOGOK

© Európai Unió, 2025

Az Európai Számvevőszék dokumentumainak felhasználását a nyíltadat-politikáról és a dokumentumok további felhasználásáról szóló [6–2019. sz. számvevőszéki határozat](#) szabályozza.

Ellenkező rendelkezés (pl. egyedi szerzői jogi nyilatkozatokban foglaltak) hiányában az Európai Unió tulajdonában lévő számvevőszéki tartalmak a [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenc](#) alá tartoznak. Ezért főszabály szerint a további felhasználás a forrás és a változtatások megfelelő feltüntetésével megengedett. A Számvevőszéktől származó tartalmak további felhasználásakor azok eredeti értelme és mondanivalója nem torzulhat. A Számvevőszék nem vonható felelősségre a továbbfelhasználás esetleges következményeiért.

Ha az adott tartalomban azonosítható magánszemélyek is érintettek (például ha egy kép a Számvevőszék munkatársait ábrázolja vagy harmadik fél is szerepel a források között), adott esetben további engedélyt is be kell szerezni.

Amennyiben ez megtörtént, akkor a vonatkozó engedély érvényteleníti a fenti általános érvényű engedélyt, és az abban foglalt, egyértelműen meghatározott felhasználási korlátozások érvényesek.

Az olyan tartalmak felhasználásához vagy reprodukálásához, amelyek nem az Európai Unió tulajdonát képezik, adott esetben közvetlenül a szerzői jog tulajdonosától kell engedélyt kérni.

Borítófotó: © Simon Dannhauer / stock.adobe.com.

5. ábra, az I. melléklet 2. és 4. ábrája – Ikonok: Az ábrák kidolgozása a [Flaticon.com](#) eszközeinek felhasználásával történt. © Freepik Company S.L. Minden jog fenntartva.

Az I. melléklet 3. ábrája – A zöld körökben található ikonok: Az ábra kidolgozása a [Flaticon.com](#) eszközeinek felhasználásával történt. © Freepik Company S.L. Minden jog fenntartva.

Az iparjogvédelem alatt álló szoftverek és dokumentumok – pl. szabadalmak, márkajelzések, bejegyzett formatervezési minták, logók és nevek – nem tartoznak a Számvevőszék továbbfelhasználási politikájának hatókörébe.

Az Európai Uniónak az europa.eu címtartomány alá tartozó intézményi weboldalai külső oldalakra mutató hivatkozásokat is tartalmaznak. Ezek nem tartoznak a Számvevőszék

hatáskörébe, ezért ajánlott elolvasni az ott közzétett adatvédelmi és szerzői jogi rendelkezéseket.

Az Európai Számvevőszék logójának használata

Az Európai Számvevőszék logója kizárólag a Számvevőszék előzetes hozzájárulásával használható fel.

HTML	ISBN 978-92-849-6118-4	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/7870041	QJ-01-25-059-HU-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6119-1	ISSN 1977-5733	doi:10.2865/8381903	QJ-01-25-059-HU-N

IDÉZÉS MÓDJA

Az Európai Számvevőszék [25/2025. sz. különjelentése](#): „A LIFE program stratégiai projektjei: Segítik a stratégia és a megvalósítás közötti átmenetet, de hatásuk nem egyértelmű”, Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2025.

A LIFE programot azzal a céllal hozták létre, hogy kezelje az Európai Unió előtt álló különböző környezeti és éghajlati kihívásokat, többek között a levegő- és vízszennyezést, a biológiai sokféleség csökkenését és az éghajlatváltozást. A LIFE program stratégiai projektjei az e kihívások kezelésére irányuló stratégiák végrehajtásában támogatják a tagállamokat. Ellenőrzésünk során megvizsgáltuk, hogy e projektek kialakítása elősegítette-e a célkitűzések elérését, és hogy mindez hogyan történt a gyakorlatban. Megállapítottuk, hogy a LIFE program stratégiai projektjei ösztönzik az együttműködést és kiegészítő finanszírozást vonnak be, de hiányosságok tapasztalhatók az igények rangsorolása, a nyomon követés és az eredmények terjesztése terén. Emellett gyakran nem egyértelmű, hogy milyen hatással járnak és fenntarthatóak-e a projekteredmények. Javasoljuk egyértelműbb kritériumok bevezetését a projektek kiválasztására, jobb iránymutatást, a bevált gyakorlatok szélesebb körű terjesztését, valamint megalapozottabb terveket annak biztosításához, hogy az eredmények a finanszírozási időszakon túl is fennmaradjanak.

A Számvevőszék különjelentése az EUMSZ 287. cikke (4) bekezdésének második albekezdése alapján.

EURÓPAI
SZÁMVEVŐSZÉK

Az Európai Unió
Kiadóhivatala

EURÓPAI SZÁMVEVŐSZÉK
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Telefon: +352 4398-1

Megkeresés: eca.europa.eu/hu/contact
Weboldal: eca.europa.eu
Közösségi média: @EUauditors